

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Komite for Oppvekst og kultur	24.11.2015
	Bystyret	10.12.2015

Levekår og barnefattigdom. Status og tiltak i Bodø kommune

Forslag til innstilling

- Saken tas til orientering
 - Enkelte tiltak er innarbeidet i forslag til Økonomiplan 2016-2019
 - Øvrige tiltak må tas opp til fortløpende vurdering og eventuelt finansieres eksternt via prosjektmidler eller liknende. Tiltakene konkretiseres nærmere og det legges opp til tverretattlig samarbeid og samarbeid med frivillig sektor

Sammendrag

I saken om levekår og barnefattigdom er det tatt utgangspunkt i Bystyrets vedtak den 30.10.14.

Det er implementert resultat fra evaluering av den forebyggende delen av rusmiddelpolitisk handlingsplan, samt mål og satsingsområder i kommuneplanens strategiske samfunnsplan. I tillegg har Regjeringens strategi mot barnefattigdom (2015-2017) blitt sett i sammenheng med, og innarbeidet i kommunens strategiske jobbing med levekår og fattigdom.

Tiltaksdelen i denne saken er koblet opp mot Økonomiplanarbeidet. En del tiltak er derfor tatt inn i ØP 2016-2019, men ikke alt har fått prioritet. Andre tiltak må derfor finansieres på annen måte og eventuelt tas opp til vurdering fortløpende. Dersom større tiltak skal igangsettes i løpet av 2016, må dette opp til politisk behandling.

Saksopplysninger

Bystyret behandlet sak om levekår for barn og unge den 30.10.2014. Følgende vedtak ble fattet:

1. I 2015 koordineres erfaringene fra den forebyggende delen av rusplanen inn i en ny sak om levekår for barn og unge.
2. De anbefalte fokusområdene i strategisk samfunnsplan må inn i saken.
3. Effekt av tiltakene vektlegges sterkere der hvor det er mulig, og antall tiltak gjennomgås med tanke på klarere prioritering.
4. De prioriterte tiltakene må også tas med i vurderingen i forbindelse med budsjettbehandlingen, både på drifts- og investeringssiden.
5. Ansvar for oppfølging av planen i de enkelte avdelinger klargjøres.
6. Bystyret ber om at det utarbeides en sak som belyser følgende: Nyere forskning på hvilke barn (familier) som er utsatt for å havne i fattigdom, samt situasjonen for disse i Bodø. I tillegg bes rådmannen utarbeide en tiltaksplan for å bedre fattige barns levekår i Bodø. Tiltakene bør inkludere hva frivillig sektor kan bidra med i samarbeid med kommunen.

Tema levekår og barnefattigdom er omfattende og komplekst og det er en utfordring å avgrense problemstillingen. Det er ikke satt noen fattigdomsgrense for Norge. Vi benytter oss av EU sin definisjon av fattigdomsgrense, som er satt ved 60 % av den nasjonale medianinntekten¹ over tre år. Denne grensen har ikke status som offisielle fattigdomsmål i Norge, men som mål for å se utviklingen i lavinntekt. Barnefattigdommen er på ulikt nivå i de ulike landene og er derfor relativ. Norge er ett av de landene i Europa med lavest fattigdom. Dette har å gjøre med høy sysselsetting og gode sosiale overføringer (fordelingspolitikk). Andelen av lavinntektsfamilier i Norge er likevel økende.

I følge Statistisk sentralbyrå tilhørte 8,6 prosent av alle barn i Norge under 18 år en husholdning med vedvarende lavinntekt i treårsperioden 2011-2013. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør nå over halvparten av alle barn i økonomisk utsatte familier. Det er ingen indikatorer på at dette ikke også gjelder for Bodø kommune.

Regjeringen har i sin strategi mot barnefattigdom (2015-2017) skissert 7 satsingsområder og 64 tiltak. I saken blir regjeringens strategi sett i forhold til hvordan det jobbes i Bodø kommune med tema levekår og barnefattigdom.

I kommuneplanens strategiske samfunnsdel har Bodø kommune et mål om at byen skal være god å bo i; mangfold, levekår og livskvalitet. Utsatte barn og unge har ofte behov for sammensatte og koordinerte tjenester, og Bodø kommune vil derfor vurdere nye måter å øke kvaliteten på det samlede kommunale tilbudet til barn og unge med særlige behov.

Opprettelsen av Barne- og familieenheten i 2015 er et organisatorisk grep for å bedre samordning av tjenester rettet mot utsatte barn og deres familier.

Ett av satsingsområdene i strategisk samfunnsdel er «Frisk befolkning – lengre i jobb». Strategier for å oppnå dette er blant annet:

- Tidlig innsats er et gjennomgående prinsipp.
- Forebyggende og helsefremmende aktiviteter skal prioriteres.
- Fokus på gjennomføring av videregående skole og høy yrkesdeltakelse.
- Bodø opprettholder sin posisjon som nasjonal foregangskommune for oppvekst for barn og unge

¹ Medianen er «midt på tabellen» hvis resultatene settes opp i synkende (eller stigende) rekkefølge.

Dette krever at det satses på forebyggende arbeid; tidlig innsats og på å styrke de universelle arenaene der alle barn og unge er innom; helsesøstertjeneste/familiesenter, barnehage og skole.

I levekårsaken er det gitt en oppsummering av pågående arbeid for å sette utsatte familier og barn og unge i stand til sosial inkludering, bygge nettverk og fullføre utdanning.

Det er gjort en evaluering av den forebyggende delen av rusmiddelpolitisk handlingsplan, der flere tiltak nå er en del av kommunens ordinære drift. Dette har gitt positive resultater for utsatte grupper. Evalueringsrapporten ligger som trykt vedlegg til saken.

Tiltaksdelen i denne saken er koblet opp mot Økonomiplanarbeidet. En del tiltak er derfor tatt inn i ØP 2016-2019, men ikke alt har fått prioritet. Andre tiltak må derfor finansieres på annen måte og eventuelt tas opp til vurdering fortløpende.

Organisering av arbeidet:

Arbeidsgruppen som har jobbet med levekårsaken består av representanter fra OK-avdelingen og HO-avdelingen ved NAV Bodø og HO stab. Det har vært utstrakt kontakt mot andre aktører i forbindelse med evaluering av den forebyggende delen av rusmiddelpolitisk handlingsplan, og mange har kommet med verdifulle innspill.

Vurderinger

I Bodø kommune har en jobbet systematisk med begrepene risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer; hvordan risiko for dårlige levekår og fattigdom kan reduseres ved å bygge opp rundt beskyttelsesfaktorene.

Levekårsproblemer som øker risikoen for å bli fattig er:

- Lav utdanning/drop-out fra skole
- Liten arbeidserfaring og tilknytning til arbeidsmarkedet
- Dårlig helse (fysisk/psykisk)
- Svakt sosialt nettverk

Beskyttelsesfaktorer:

Inntekt gjennom arbeid eller overføringer vil redusere risiko for fattigdom. Det kan imidlertid være et misforhold mellom den kompetanse en person har og den kompetansen som etterspørres i arbeidsmarkedet. Det kan også være andre årsaker til at noen faller utenfor arbeidslivet, som rus, helseproblemer (fysisk/psykisk), språkproblemer etc.

Forebyggende tiltak for å gjøre familien i stand til å ta del i arbeidsliv og sosiale aktiviteter vil også bedre barnas levekår og redusere risikoen for at de skal «arve» fattigdom.

Bodø kommune skal fortsatt ha et spesielt fokus på:

- Familier med sammensatte problemer og barn og unge med spesielle behov. Dette innebærer ikke nødvendigvis barn fra lavinntektsfamilier, selv om dette ofte kan henge sammen
- Barn og unge med psykiske problemer
- Ungdom som står i fare for å droppe ut av skolen
- Universell tilnærming: Fortsette å satse på de arenaer der vi når alle og tidlig oppdager om barn har særlige behov
- Tidlig intervensjon er et gjennomgående prinsipp og skal ligge til grunn for all forebyggende virksomhet
- Samordning av tjenester, inkludert samlokalisering av Barne- og familieenheten

- Sikre barns helse, utdanning og deltakelse i sosiale aktiviteter/fritidsaktiviteter
- Integrering, deltakelse og inkludering

Det er samsvar mellom egne erfaringer i Bodø kommune og de strategiene og tiltakene som er foreslått i regjeringens fattigdomsstrategi.

Tiltak mot barnefattigdom sees i sammenheng med tiltak for å bedre barn og unges levekår. De må forankres i kommunens økonomiplanarbeid og må være realistiske å gjennomføre. Tiltakene som viser seg å ha en betydning for å redusere risikoen for fattigdom er derfor vektlagt. Andre anbefalte tiltak må finansieres på annen måte og eventuelt tas opp til vurdering fortløpende. Dette gjelder for eksempel foreldreveiledning ved familiesentrene.

Det er foreslått noen konkrete tiltak for å bedre muligheten for deltakelse og inkludering i fritidsaktiviteter for barn og unge som står i fare for å falle utenfor. Dette er tiltak som krever samarbeid med frivillig sektor og skolene. Bodø kommune mangler en funksjon for tett oppfølging av innvandrerbarn og deres familier, for å sikre deltakelse og bedre integrering.

En aktiv fordelingspolitikk bidrar til at Norge er ett av de landene i Europa med lavest fattigdom og bør derfor ha et kontinuerlig fokus.

Konklusjon og anbefaling

Levekårsaken gir en oversikt over hvordan kommunen jobber med levekår og barnefattigdom innenfor ulike tjenesteområder. Måten Bodø kommune jobber på, med tidlig innsats og koordinerte tjenester, er i tråd med regjeringens satsingsområder og tiltak i strategi mot barnefattigdom.

Det er en utfordring å inkludere barn og unge fra innvandrerfamilier i organisert aktivitet på fritiden, og Bodø kommune vil ha en tettere oppfølging mot idrettslag, andre frivillige lag og foreninger og skolene for å få en større oppmerksomhet rundt dette.

Anbefalte tiltak skal samordnes med fokusområder i strategisk samfunnsplan.

Rolf Kåre Jensen
Rådmann

Arne Øvsthus
kommunaldirektør

Saksbehandler: Hedvig Pedersen Holm

Trykte vedlegg:

- 1 Levekår og barnefattigdom. Status og tiltak i Bodø kommune
- 2 Evaluering av forebyggende del av rusmiddelpolitisk handlingsplan

